

Filtres i Sinaís

FILTRES I SINAÍS

Exposició
Del 13 de juliol al 31 de
desembre de 2018

Museu de Ceràmica de Manises
C/ Sagrari, 22
46940 Manises
Tel. (+34) 96 152 10 44
museo@manises.es
www.museumanises.es

Amb la col·laboració de

EXPOSICIÓ

Coordina la mostra
Sara Blanes Ibáñez

**Enllaç coordinació
veïns-Museu**
Carme Lahuerta Serra

Administració
María Dolores Viaplana
Taberner

**Conservació-restauració
de les obres**
María Sánchez Tarín
Dali Mecinas Motos
Sara Blanes Ibáñez

Muntatge de l'exposició
Ana García
María Dolores Viaplana
María Sánchez
Dali Mecinas
Sara Blanes

CATÀLEG

Edita
Ajuntament de Manises
Regidoria de Cultura

Text introducció
Ana García Palacios - MCM

Correcció del valencià
Marina Mayor Signes

Realització de les fotografies
Ana García Palacios i Sara
Blanes Ibáñez

Tractament de les imatges
Sara Blanes Ibáñez

Disseny i maquetació
Eugenio Simó

Impressió
Gráficas Ferse

Primera edició
2018

Dipòsit legal
V-1995-2018

Una vegada més, agraïm als veïns de la ciutat la seua participació en el projecte del Museu de Ceràmica de Manises, ja que amb la seua col·laboració podem arribar a fer més visible la pertinença de tots nosaltres a un conjunt d'elements i tradicions que no podria ser entès sense aquesta totalitat.

Gràcies per voler sumar-se a la proposta amb el préstec de peces tan volgudes i per aportar tanta informació.

Sara Blanes Ibáñez, Tècnica de l'MCM

Filtres i Sinaís

De nou, la col·laboració entre l'MCM i el veïnat de Manises ha fet possible una exposició de modestes dimensions però de gran valor i significat, ja que serveix per a recuperar, mostrar i explicar una realitat ja desapareguda a través dels objectes ceràmics conservats pels veïns, amb els quals el Museu aconsegueix estrényer llaços.

Concretament, les peces escollides per a l'exposició, filtres i sinaís, ens traslladen al primer terç del segle XX i donen a conèixer unes de les produccions maniseres més singulars, així com el context històric que va envoltar el seu ús: els avançaments científics, els corrents higienistes, les pràctiques de vida saludables, els costums domèstics, etc.

La utilització dels filtres i sinaís va unida al desenvolupament dels estudis sobre microorganismes que, des de mitjan del segle XIX, van traure a la llum l'origen bacteriològic de moltes malalties i, per tant, la necessitat de portar unes condicions de vida salubres. En aquest context, l'aigua era una peça clau per dos motius: per ser un element indispensable per a viure, el qual s'havia d'aconseguir lliurar de qualsevol tipus de microbis; i per ser, a més, un element que, pels seus components minerals, era capaç d'ajudar en la cura de malalties. Per aquesta segona raó, es va generalitzar la visita als balnearis per prendre banyes d'aigües mineromedicinales, així com l'hàbit d'enriquir l'aigua amb diverses classes de sals abans de ser ingerida.

Filtres i sinaís van servir per a dur a terme aquestes pràctiques de salut. Els primers eren objectes més senzills, ja que s'encarregaven únicament de l'eliminació de substàncies nocives presents a l'aigua: gèrmens, virus, excés de clor o de calç...

El sistema dels filtres consistia a fer passar l'aigua per un recipient porós (el filtre pròpiament dit) que neutralitzava les impureses abans de deixar-la eixir per l'aixeta situada a la banda de baix del dipòsit. El procediment dels sinaís era més complex, ja que servien no només per a llevar les substàncies perjudicials de l'aigua, sinó també per a afegir-ne de beneficioses. Per a realitzar aquestes funcions, comptaven amb diversos recipients, accessoris i matèries minerals. A més, el mateix doctor Granell, inventor d'aquest aparell, va comercialitzar diverses fórmules de sals medicinals que s'introduïen en els sinaís per a obtenir aigües que, a més de depurades, tingueren propietats curatives: digestives, hepàtiques, respiratòries, renals, reductores d'àcids i, fins i tot, contra el restrenyiment.

Per aquest motiu, els sinaís eren publicitats com a “fuente mineral en miniatura” i als fullets de propaganda es podien llegir consignes com la següent: “Con un sinaí ya no se precisa ir en busca de la fuente medicinal; es el propio manantial salutífero el que se lleva a la casa.” En la seua promoció es destacaven també altres millores que l’aigua adquiria al passar pel sinaí, com ara que el seu gust es tornava més agradable i es feia més apta per a usos culinaris, sobretot per a la cocció d’aliments. En especial, s’anunciava que era possible aconseguir uns llegums més tendres i saborosos amb un menor temps de cocció.

Tot i ser objectes amb un segle d’antiguitat, la funció que realitzaven filtres i sinaís manté la seua vigència hui en dia. Pensem en les nombroses solucions que existeixen actualment al mercat per millorar la qualitat de l’aigua que ix per les aixetes de les nostres cases. Si bé la contaminació ja no és un problema, seguim intentant obtindre un aigua de millor sabor i més saludable mitjançant diversos sistemes de tractament d’aigua. Aquests van des dels filtres més senzills, com les gerres filtradores o els dispensadors, fins als més sofisticats, com els descalcificadors, capaços de substituir el calci i el magnesi per sodi, i els aparells d’osmosi, de major eficàcia, ja que duen a terme una dessalinització absoluta i acaben amb tota brutícia, olors, nitrats i metalls.

Respecte a l’origen dels filtres i sinaís, els primers es relacionen amb les innovacions del químic i biòleg francès Louis Pasteur, el cognom del qual apareix junt a les paraules *sistema* o *theorie* en certs filtres. També el disseny i la decoració d’estil art nouveau que presenten alguns d’ells mostren la seua vinculació amb el país gal. Dels fabricants i empreses que van confeccionar filtres a Manises hem pogut reunir-ne exemplars de Juan Bautista Cabedo (“La Rosa”), Salvador Pérez Burgos (“La Esfinge”), Hijos de Justo Vilar, Vicente Montaner Lerma, Vicente Lahuerta Gallego, Francisco Valdecabres i possiblement altres, ja que no hem pogut precisar-ne la procedència d’alguns.

Francisco Valdecabres, fins i tot, va registrar l’any 1909 un tipus de filtre amb el número de patent 44.645 i la denominació “un aparato especial para filtrar el agua, denominado Filtro sistema Valdecabres”.

Encara que està situada a València, exposem també dos exemplars (un d’ells propietat de l’MCM) de la fàbrica Momparler, ja que va ser un focus destacat en la producció

de filtres, tal com manifesta el fet que el seu fundador, Manuel Momparler Marco, registrara quatre patents de filtres per a aigua entre 1895 i 1905.

Per la seua banda, els sinaís van units a la figura del químic i biòleg valencià Conrado Granell Modesto, responsable de la seua invenció. Com hem dit, eren objectes encara més especialitzats que els filtres, amb elements al seu interior amb funcions depuradores i també mineralitzadores. Aquesta sofisticada tecnologia va ser patentada pel doctor Granell l'any 1927 amb el nom: "Un aparato para elaborar aguas de mesa y aguas medicinales". En concret, tal com figura a l'Oficina Espanyola de Patents i Marques, la sol·licitud va ser presentada el 4 d'agost, es va concedir el dia 26 d'eixe mes i va rebre el número de patent 103.867, el qual apareix a la part davantera del dipòsit superior dels sinaís més antics. A més, Granell va registrar la marca *Sinaí* per a distingir el seu aparell. Amb el número 68.959, li va ser aprovada el 4 de maig de 1928. Eixe mateix any, amb l'objectiu de certificar l'eficàcia i la seguretat per a la salut del seu invent, Granell el va sotmetre a tres estudis en tres laboratoris de Madrid: Institut Nacional d'Higiene Alfons XIII, Laboratori Municipal de Madrid i Laboratori Farmacèutic i d'Anàlisi del Dr. José Giral. El 1942 va ser novament analitzat, en aquest cas per la Direcció General de Sanitat. A banda de totes aquestes proves, a l'hora de comercialitzar els sinaís es permetia gaudir-ne durant un mes de manera gratuïta per tal que el client comprovara per ell mateix i de forma pràctica tot el que avalaven els certificats, els quals es reproduïen i s'inclouïen en els fullets publicitaris.

De la fabricació del sinaí es va encarregar en exclusiva l'empresa de Vicente Montaner Lerma, tot i que la bibliografia consultada apunta la possibilitat que la fàbrica "La Esfinge" també el produïra. Potser, el fet que Salvador Pérez Burgos, fundador de "La Esfinge", s'associara amb Conrado Granell en el negoci de la distribució i la comercialització del sinaí ha donat lloc a aquesta teoria. D'aquesta manera, Vicente Montaner elaborava les peces de ceràmica que conformen el sinaí per a Granell i Burgos, els quals s'ocupaven del muntatge (per al qual Montaner els va cedir un espai a la seua fàbrica) i de la venda (de la qual Salvador Pérez Burgos va ser concessionari a Manises i València). Més tard, Vicente Montaner Folgado i Rafael Montaner Folgado van continuar amb la producció de les peces del sinaí, ja que van seguir al capdavant de l'empresa de son pare. Al voltant de 1976-1978, els fabricants de

ceràmica José Piquer Romero i José de la Concepción Ajenjo, junt amb Francisco Juste, es van associar per a constituir una empresa que, sota el nom de “Depuradores Sinaí”, es va dedicar també a la producció d’aquest objecte. Uns anys després, entre 1982 i 1985, Amparo Sánchez Sánchez, dona de José Piquer Romero, va adquirir el total del negoci del sinaí, que es va concentrar en la companyia Amparo Sánchez SL. Actualment, els seus fills José i Juan Vicente Piquer Sánchez mantenen la confecció i venda de sinaís a través de les seues empreses ubicades en Manises: LCM Lacer España SL i Sistemas y Proyectos Cerámicos SL.

Tècnicament, la majoria de filtres van ser realitzats a motle amb pasta blanca i tenen una capacitat que varia entre els 7 i 20 litres, segons la seua grandària. Les decoracions i les formes van ser molt variades i es poden trobar tant models de taula com exemplars que se sostenen sobre un pedestal a joc. Pel que fa als sinaís, es confeccionaven també a motle amb pasta blanca i estan decorats amb elements, generalment policroms, aplicats amb pinzell a mà alçada davall d’un vidriat transparent. Les ornamentacions presenten vincles principalment amb el modernisme, l’art-déco i l’estil renaixentista. Dins d’aquest últim s’inclouen els sinaís amb motius de la ceràmica de Talavera dels segles XVI i XVII, tant en diferents colors com només en blau. Un element a destacar de la decoració dels sinaís és la cartel·la amb text situada en el dipòsit superior. Està executada amb la tècnica de la trepa i serveix per a identificar l’objecte i l’inventor. Es tracta d’un element important perquè ajuda a datar els sinaís, ja que el text que hi apareix canvia lleugerament segons l’any de fabricació. D’aquesta manera, als exemplars més antics es pot llegir el rètol “Sinaí / Fuente de Salud / P. 103.867 / Conrado Granell”; i en els d’un període posterior el següent: “Sinaí / Depurador de Aguas / Conrado Granell”. Així, trobem, fins i tot, que sinaís amb exactament la mateixa decoració porten una cartel·la diferent pel fet de ser de distintes èpoques. Finalment, cal assenyalar que la classe de sinaí que es va fabricar respon al denominat *model familiar*. Encara que els fullets de propaganda de l’època donen a aquest tipus de sinaí una altura entre 1,38 m i 1,60 m, els exemplars que hem reunit no presenten unes dimensions inferiors a 1,50 m. De l’estudi realitzat per al muntatge de l’exposició hem pogut precisar que l’alçària dels més antics gira al voltant d’1,57 m, mentre que els més actuals són lleugerament més menuts i mesuren al voltant del metre i mig.

Bibliografia i fonts consultades:

Anònim. *Conquista de la salud por las aguas SINAI*,

Imprenta Moderna, Madrid (S/D)

Anònim. *Nuestra salud depende de las aguas que bebemos*,

Imp. Fayos, València, 1967

Coll Conesa, Jaume. *La cerámica valenciana (apuntes para una síntesis)*, AVEC, 2009

Granell, Conrado. *La salud por las aguas de régimen*,

Imprenta de CV, Madrid (S/D)

Soler Ferrer, María Paz i Pérez Camps, Josep. *Historia de la*

cerámica valenciana, Vicent García Editores SA, 1992

Pàgina web: <https://www.momparler1870.com/> (data de

consulta: 25-06-2018)

Dades orals proporcionades per: Sara Blanes Ibáñez, Carme Lahuerta Serra, José Piquer Sánchez i propietaris de les peces

Filtre d'aigua

Fàbrica de Francisco
Valldecabres
Manises, 1890-1910
Pasta calcària ferruginosa,
motle, reflex metàl·lic daurat
i blau cobalt aplicat a pinzell i
mà alçada, vidrat transparent
14,9 x 12,5 Ø cm

—
**Col·lecció: Museu de
Ceràmica de Manises
Núm. Inv. 361**

Filtre d'aigua

Fàbrica de Juan Bautista

Cabedo, "La Rosa"

Manises, 1900-1910

Pasta blanca, motle, relleu i
policromia aplicada a pinzell
davant i damunt d'un vidriat
transparent

58,5 x 31,5 Ø cm

—

**Col·lecció: Museu de
Ceràmica de Manises
Núm. Inv. 1415**

Filtre d'aigua

Fàbrica desconeguda
Manises, 1900-1920
Pasta blanca, motle, relleu i
vidriat transparent
44 x 21,1 Ø cm

—
**Col·lecció: Museu de
Ceràmica de Manises
Núm. Inv. 1019**

Filtre d'aigua

Fàbrica "La Esfinge"?
Manises, 1900-1930
Pasta blanca, motle, relleu
i policromia aplicada amb
aerògraf i amb pinzell i mà
alçada davall d'un vidriat
transparent
47,5 x 24,3 Ø cm

—
**Col·lecció: Rosario Mas
David**

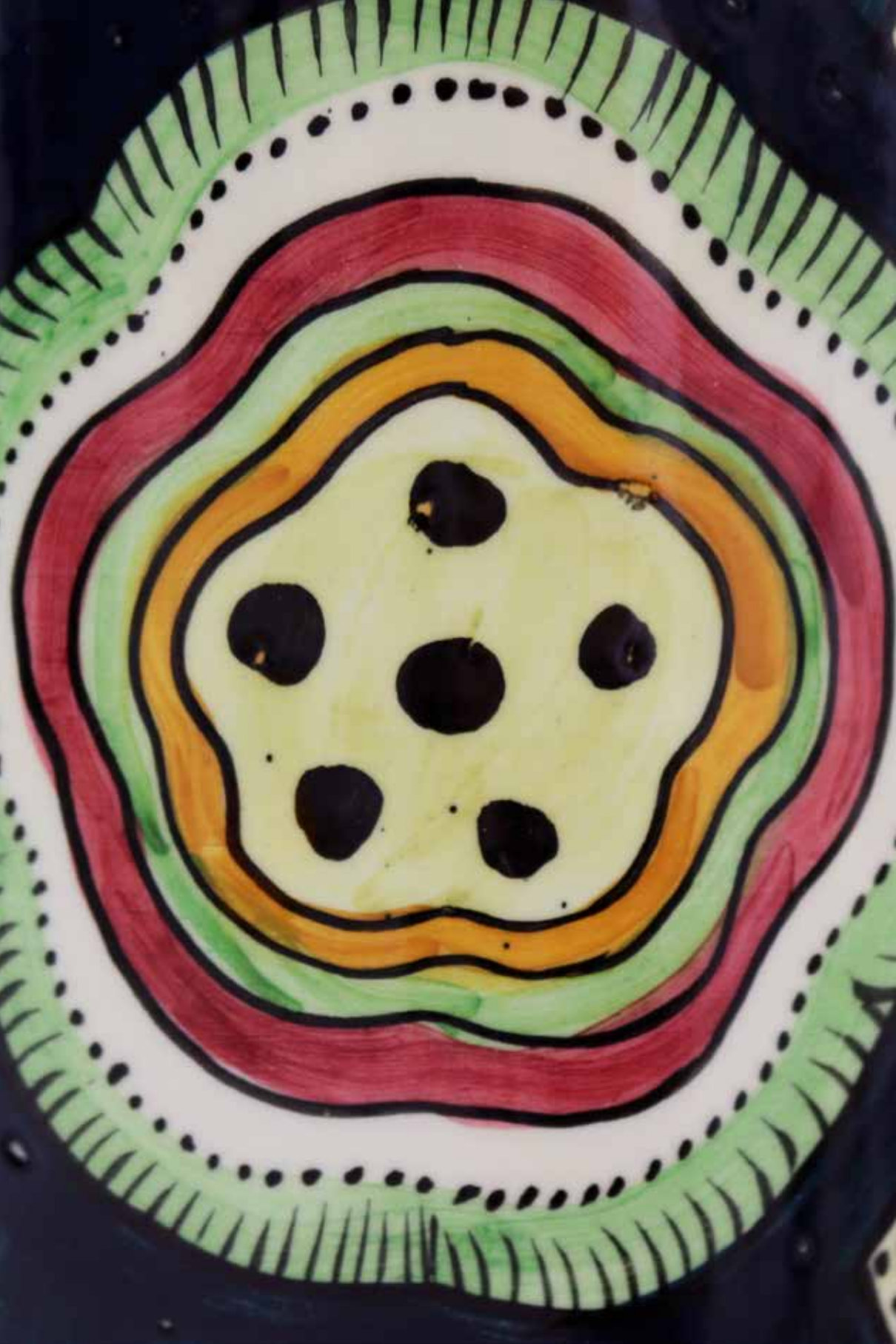

Filtre d'aigua

Fàbrica "La Egipcia"
Manises, 1900-1936
Pasta calcària ferruginosa,
torn, esmalt blanc, policromia
aplicada a pinzell i mà alçada
davall d'un vidriat transparent
43,9 x 18,1 Ø cm
Vas porós a l'interior amb text:
"La Egipcia/Manises"

—
Col·lecció:
Museu de Ceràmica de
Manises
Núm. Inv. 5269

Filtre d'aigua

Fàbrica de Hijos de Justo Vilar
Manises, 1910-1930

Pasta blanca, motle, relleu i
vidriat transparent

47,3 x 23,5 Ø cm

Text cartel·la: "Filtre/Theorie
Pasteur/Paris"

Vas porós a l'interior

Apareix al Catálogo de Loza
núm. 17, model 826/3 de la
fàbrica de Justo Vilar e Hijos

—
Col·lecció:

**Museu de Ceràmica de
Manises**

Núm. Inv. 1668

Filtre d'aigua

Fàbrica de Hijos de Justo Vilar
Manises, 1910-1930
Pasta calcària ferruginosa,
motle, policromia aplicada a
pinzell i mà alçada davall d'un
vidriat transparent
53,5 x 34,2 Ø cm

—
Col·lecció:
Museu de Ceràmica de
Manises
Núm. Inv. 1053

Filtre d'aigua

Fàbrica "La Egipcia"

Manises, 1915-1930

Pasta blanca, motle, relleu
amb decoració de vidrat
verd, engalba blanca i vidriat
acolorit

125,8 x 40,7 Ø cm

Potser el peu i el dipòsit
no formen part del mateix
conjunt

—

Col·lecció:

Teresa Benlloch González i

Claudio Castañer Pons

Filtre d'aigua

Fàbrica "La Esfinge"
Manises, 1915-1930
Pasta blanca, motle, relleu
amb decoració de vidrat
blau, engalba blanca i vidriat
acolorit
121,5 x 31,6 Ø cm

—
Col·lecció:
Museu de Ceràmica de
Manises
Núm. Inv. 1020

Filtre d'aigua

Fàbrica desconeguda

Manises, c. 1925

Pasta blanca, motle, relleu
i policromia aplicada amb
aerògraf i amb pinzell i mà
alçada davall d'un vidriat
transparent

Sembla el dipòsit d'un filtre
però no té forat per a l'aixeta
51 x 32 Ø cm

—

Col·lecció:

**Museu de Ceràmica de
Manises**

Núm. Inv. 5107

PATENTADO

Filtre d'aigua

Fàbrica de Vicente Montaner
Lerma
Manises, c.1940
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent
110,7 x 32 Ø cm
Potser el peu i el dipòsit
no formen part del mateix
conjunt

—
Col·lecció:
Família Lahuerta Serra

Filtre d'aigua

Fàbrica de Vicente Lahuerta

Gallego

Manises, c. 1950

Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent

40,5 x 18,5 Ø cm

—
Col·lecció:

Família Lahuerta Serra

Filtre d'aigua

Fàbrica de Vicente Lahuerta

Gallego

Manises, c. 1950

Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent

40 x 18 Ø cm

—

Col·lecció:

Família Lahuerta Serra

Filtre d'aigua

Fàbrica de Vicente Lahuerta

Gallego

Manises, c. 1950

Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent

36 x 17 Ø cm

—
Col·lecció:

Família Lahuerta Serra

Filtre d'aigua

Fàbrica de Manuel Momparler
València, 1900-1930?

Pasta blanca, motle, relleu i
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent

40 x 23 Ø cm

Text cartel·la: "Filtre/Theorie
Pasteur/Paris"

El mateix model apareix al
Catálogo de Loza núm. 17 de la
fàbrica de Justo Vilar e Hijos

—

Col·lecció:
Francisco Hortelano
Hernández

—

Filtre d'aigua no fabricat a
Manises, s'inclou a l'exposició
com a mostra dels models que
les produccions maniseres
prenien com a referència.

FILTRE
THEORIE PASTEUR
PARIS

Filtre d'aigua

Fàbrica desconeguda, adquirit a França sobre els anys 1920-1930

Pasta blanca, motle, relleu i vidriat transparent
46,4 x 23 Ø cm

Text cartel·la: "Filtre/Theorie Pasteur/Amiante Paris"

Vas porós a l'interior amb text: "Patentado/Theorie Pasteur/Amiant/Neptuno"

—
Col·lecció:
Francisco Hortelano
Hernández

—
Filtre d'aigua no fabricat a Manises, s'inclou a l'exposició com a mostra dels models que les produccions maniseres prenen com a referència.

Filtre d'aigua

Fàbrica de Manuel Momparler
València, c. 1930

Pasta blanca, motle, relleu i
vidriat transparent
36,5 x 17,4 Ø cm

—
Col·lecció:
Museu de Ceràmica de
Manises
Núm. Inv. 2008

—
Filtre d'aigua no fabricat a
Manises, s'inclou a l'exposició
com a mostra dels models que
les produccions maniseres
prenien com a referència.

Sinaí

Fàbrica de Vicente Montaner

Lerma

Manises, c. 1930

Pasta blanca, motle,

policromia aplicada a pinzell

i mà alçada, cartel·la a trepa

davall d'un vidriat transparent

Decoració dissenyada per

Julián de la Herrería

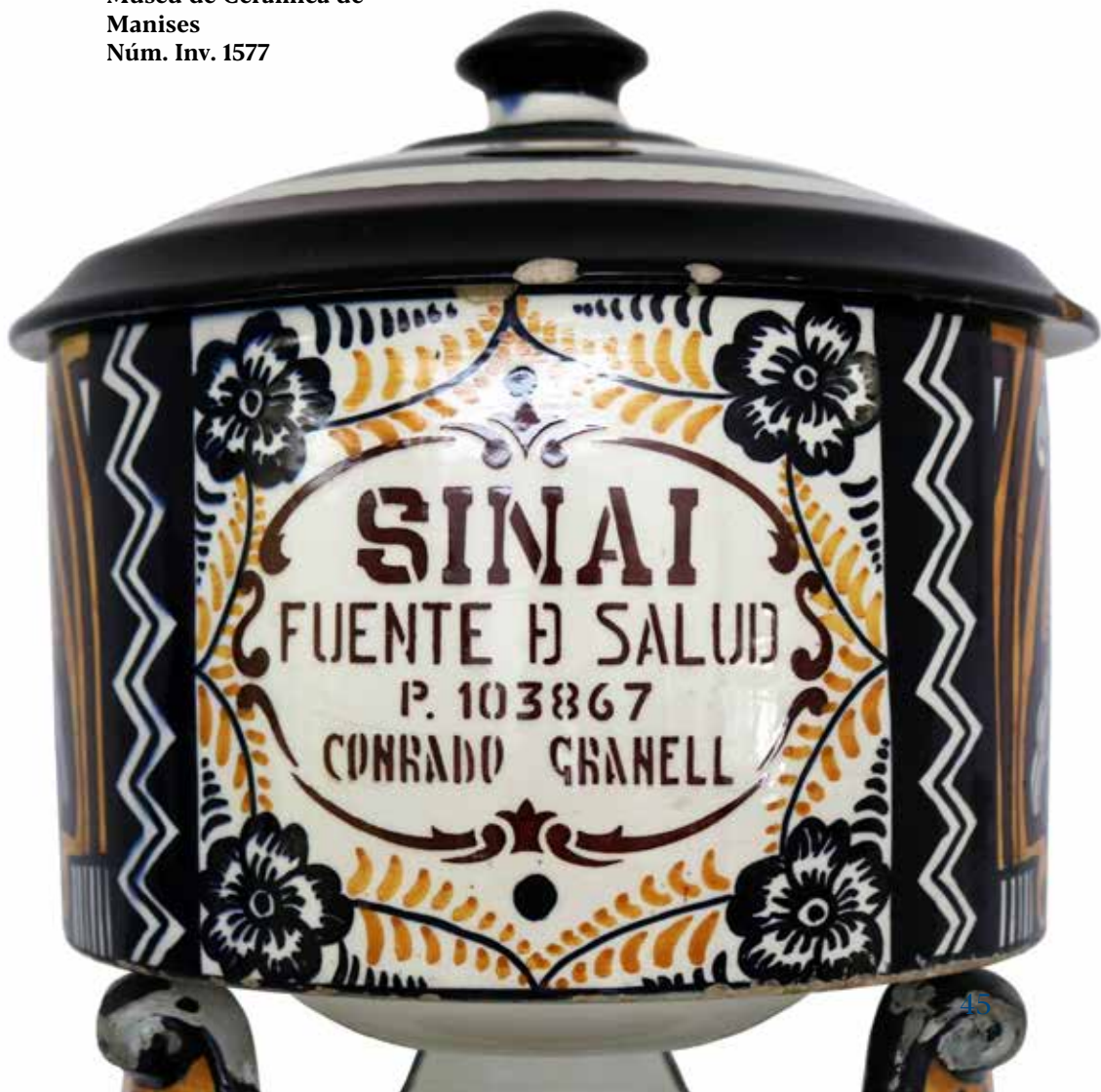
158 x 37,3 Ø cm

—
Col·lecció:

Museu de Ceràmica de

Manises

Núm. Inv. 1577

Sinaí

Fàbrica de Vicente Montaner
Lerma
Manises, c. 1930
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada, cartel·la a trepa
davall d'un vidriat transparent
158 x 37,3 Ø cm

—
Col·lecció:
Museu de Ceràmica de
Manises
Núm. Inv. 3008

Sinaí

Fàbrica de Vicente Montaner
Lerma

Manises, c. 1930

Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i cartel·la a trepa davall d'un
vidriat transparent
157 x 36,7 Ø cm

—
Col·lecció:

Rosario Serra Royo

SINAI
FUENTE D SALUD
P. 103867
CONRADO GRANELL

Sinaí

Fàbrica de Vicente i Rafael
Montaner Folgado
Manises, c. 1940
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada, cartel·la a trepa
davall d'un vidriat transparent
157 x 36,7 Ø cm

Col·lecció:
Amparo Martínez Vilar

Sinaí

Fàbrica de Vicente Montaner
Lerma
Manises, c. 1950
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada, cartel·la a trepa
davall d'un vidriat transparent
156 x 35 Ø cm

—
Col·lecció:
Museu de Ceràmica de
Manises
Núm. Inv. 1365

Sinaí

Fàbrica de Vicente i Rafael
Montaner Folgado
Pintat per Natividad Albenca
Fenollosa
Manises, c.1975
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada, cartel·la a trepa
davall d'un vidriat transparent
150,4 x 35,5 Ø cm

—
Col·lecció:
María Amparo Tomás
Escobar

SINAI
DEPURADOR DE AGUAS
CONRADO GRAHLL

Sinaí

Fàbrica de Vicente i Rafael

Montaner Folgado

Manises, 1979

Pintat per Natividad Albenca

Fenollosa

Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent

150,4 x 35,5 Ø cm

—

Col·lecció:

Montiel Albenca Nicolás

Sinaí

Fàbrica Amparo Sánchez SL

Manises, c. 1980

Pasta blanca, motle, blau
cobalt aplicat a pinzell i mà
alçada, cartel·la a trepa davall
d'un vidriat transparent

151,2 x 36,2 Ø cm

Col·lecció:

Lola García Tomás

Sinaí

Fàbrica Amparo Sánchez SL
Pintat per Juan Vicente Piquer
Sánchez
Manises, 1980
Pasta blanca, motle, blau
cobalt aplicat a pinzell i mà
alçada, cartel·la a trepa davall
d'un vidriat transparent
148,2 x 35,5 Ø cm

—
Col·lecció:
Pilar Bayo Botanch

Sinaí

Fàbrica de Vicente Montaner
Folgado
Manises, c.1990
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada davall d'un vidriat
transparent
156 x 34,5 Ø cm

—
Col·lecció:
Carlos Montaner Nadal

Sinaí

Fàbrica Amparo Sánchez SL
Manises, c. 1990
Pasta blanca, motle,
policromia aplicada a pinzell
i mà alçada, cartel·la a trepa
davall d'un vidriat transparent
149,5 x 35,5 Ø cm

Col·lecció:
Vicente Lerma Molina

Sinaí

Fàbrica LCM Lacer España, S.L.
Manises, 1990

Pasta blanca, motle, policromia
aplicada a pinzell i mà alçada,
cartel·la a trepa davall d'un
vidriat transparent
36,3 x 153,8 Ø cm

—
Col·lecció:
José i Juan Vicente Piquer
Sánchez

Sinaí

Fàbrica LCM Lacer España, S.L.
Manises, 1990

Pasta blanca, motle, blau
cobalt aplicat a pinzell i mà
alçada, cartel·la a trepa davall
d'un vidriat transparent
36,3 x 153,8 Ø cm

—
Col·lecció:
José i Juan Vicente Piquer
Sánchez

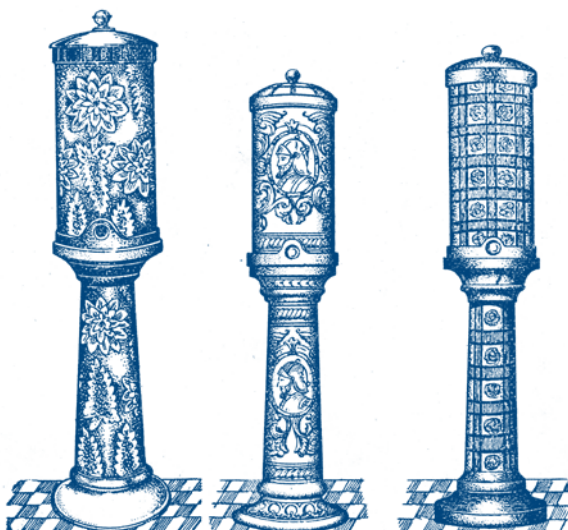
Pot de sals

Fàbrica desconeguda
Manises, 1930-1950
Pasta blanca, motle, cartel·la
a trepa amb pigment marró
davall d'un vidriat transparent
20 x 10 Ø cm

Text cartel·la: "Sales Sinai"
Etiqueta de paper "Sales
Integrales Sinai" pegada al pot
i utensili de fusta per a servir
les sals

Col·lecció:
Amparo Martínez Vilar

1967
2017

MUSEU
CERÀMICA
MANISES

Ajuntament
de Manises
Regidoria de Cultura